

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2857 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2857 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXV. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 18, 1932, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., TOREK, 18. MAJA (MAY 18), 1943 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 97 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Toča bomb na Nemčijo in Italijo se nadaljuje

Nemška letala metala bombe na London v prvem napadu od zadnjega februarja, angleška in ameriška pa so bombardirala Berlin in druga nemška mesta ter industrijska središča.—Zavezniška sila v Tuniziji zaposlena s čiščenjem bojišč in evakuacijo ujetih sovražnikov.—Moskva poroča, da so Rusi sestrelili 1300 nemških bojnih letal.—Bitke med Američani in Japonci na otoku Attu se nadaljujejo

London, 17. maja.—Angleški bombniki so sinoči spet napadli Berlin. Poruže in Porenje in bombe so med drugim razdejale dva največja jezera na rekama Ruhr in Eder, nakar je voda poplavlila vse doline v sosesčini. Angleški in ameriški bombniki so se prvič pojavili tudi nad Rimom in posuli z bombami letališče bazo Lido De Roma, ki se nahaja komaj petnajst milj od Rima.

London, 17. maja.—Nemška letala so bombardirala London danes zjutraj v največjem napadu od zadnjega februarja, ki pa se ne more primerjati z onimi v l. 1940 in 1941. Letala so se pojavila nad reko Temzo in potem nad mestom. Protiletalski topovi v predmestju so bruhali izstrelke na napadalce.

Silna eksplozija se je slišala kmalu potem, ko so začele tuliti izrene v svarilo prebivalcem, da so sovražna letala nad Londonom. Bombe so razdejale veliko stanovanjsko hišo v londonskem predmestju in poškodovale več drugih poslopij.

Na drugi strani pa so angleški in ameriški letalci bombardirali Berlin in druga nemška mesta ter industrijska središča. Bombe so padle tudi na nacijska oporišča v Franciji, Belgiji in Holandiji. Letalski minister je dejal, da so bile tovarne v bližini Karlsruhe, južozapadna Nemčija, tarča bomb.

Zavezniški stan, Afrika, 17. maja.—Uradni komunikacije objavljene v glavnem stanu ameriškega generala Dwighta D. Eisenhowerja, omenja nov bombni napad na Palermo, glavno italijansko luko in zalagalno bazo v Siciliji. Ameriški in angleški letalci so zmetali več sto razstrelivih in zažigalnih bomb na mesto.

To je bil drugi velik napad iz zraka na Palermo od 9. maja. Takrat je 400 ameriških bombnikov metalo bombe na to mesto.

Britska letala z Malte, otoka na Sredozemskem morju, so bombardirala Sicilijo in južno Italijo. Železniška postaja pri Metapontu ob Tarantskem zalivu je bila tarča bomb. Drugi rojalci so sipali bombe na italijanske in nemške parnike v bližini otokov na Egejskem morju.

Zavezniška sila v Tuniziji je zaposlena s čiščenjem bojišč in evakuacijo nemških in italijanskih vojnih ujetnikov. Bojišča so natpana z razbitimi tanki, motornimi vozili in drugo opremo, ki so jo pustili Nemci in Italijani pred kapitulacijo.

London, 17. maja.—Rusi so sestrelili 1300 nemških bojnih letal v operacijah v zadnjih dveh tednih, se glasi poročilo iz Moskve. Sovjetske čete so okupirale utrjene pozicije na zapadni strani Doneca pod Harkovom, ukrainskim jeklarskim središčem.

Drugi komunikacije pravi, da so Rusi uničili 370 nemških bojnih letal v tednu, ki se je končal nedeljo, v spopadih v zraku in v napadih na nemška letališča. V prejšnjem tednu so

Živilska konferenca v Virginiji

Vprašanje nasičevanja prebivalcev

Hot Springs, Va., 17. maja.—Mednarodna živilska konferenca se prične jutri v tem mestu. Na to pridejo predstavniki 43 narodov, da razpravljajo o problemu nasičevanja prebivalcev sveta in ustvarijo podlago novi ekonomiji.

Geslo delegatov Amerike in Velike Britanije je—"Razširjena ekonomija." Vladi obeh veleislav, pravijo, sta uverjeni, da se trajni mir lahko zgradi edino na temelju povečane produkcije dobrin v vseh delih sveta. To velja za Južno Ameriko, Kitajsko, kakor tudi za Ameriko, Veliko Britanijo, Rusijo in druge evropske države.

Stališče, ki ga zavzemajo ameriški in angleški delegati, je, da povečanje produkcije dobrin ni mogoče brez izenačene stabilizacije carinskih postavk in izmenjave blaga ter denarja. Ako konferenca ne reši tega problema, ne bo dosegla svojega namena.

Bivši vodja indijskih muslimanov umorjen

New Delhi, Indija, 17. maja.—Allah Bakh, bivši vodja muslimanov v provinci Sind, je bil napaden in ustreljen v Shikarpuru. Štirje možki so streljali nanj in njegovega prijatelja. Slednji je bil težko ranjen. Napadalcu se po dejanju pobeignili.

Osemnajst vojaških letalcev se ubilo

Fort Benning, Ga., 17. maja.—Osemnajst vojaških letalcev se je ubilo, ko je transportno letalo, na katerem so se nahajali, treščilo na tla in se razbilo v bližini Newlanda, N. C. Imena žrtve niso bila objavljena.

Mornarični departmet je poročal, da operacije ameriške sile uspešno napredujejo. Koliko vojakov se je izkrcalo na otoku, ni znano. Cilj ameriških operacij je okupacija vseh zapadnih otokov Aleutske grupe. Ako bo dosežen, bodo ameriška letala z baz na teh otokih lahko uprizarjala napade na Japonsko. Razdalja med Attujem in Tokijem je dva tisoč milj.

Nemški general Arnim v Londonu

London, 17. maja.—General Jurgen von Arnim, vrhovni poveljnik osiščne armade v Tuniziji, ki je zadnji teden kapituliral pred zaveznički, je kot vojni ujetnik došel v London v spremstvu vojaške straže ameriškega polkovnika Myleasa Brewsterja. Arnim je došel z letalom iz Gibraltarja v London, ki je pripeljalo tudi generala Hansa Cramerja, ki je nasledil generala Ritterja von Thoma, poveljnika nemških oklopnih zbran, katerega je ujela osma britska armada v libijski puščavi preteklo leto. Thoma se nahaja v angleškem ujetniškem taborišču.

Slovanski kongres apelira na rudarje

Pittsburgh, Pa., 17. maja.—Ameriški slovanski kongres, ki trdi, da reprezentira 15,000,000 ljudi slovanskega porekla, je apeliral na rudarje, naj ostanejo na delu in producirajo premog, ki se potrebuje v borbi za poraz osišča, dokler ne bodo njihove upravičene pritožbe rešene.

LEWIS IGNORIRAL ODLOK VLADNEGA ODBORA

Rudarska unija ne bo zastopana na konferenci

OBNOVA POGAJANJ Z OPERATORJI

New York, 17. maja.—John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA, je ignoriral odredbo vojnodelavskega odbora, naj pošlje reprezentante v Washington, kjer se danes prične konferenca o sklenitvi nove pogodbe med unijo in operatorji. Lewis ni hotel odgovoriti na vprašanje reporterjev, ali bodo rudarji delali jutri, ko poteče veljavnost petnajstinednevega premirja.

Odbor je zadnji petek odredil obnovo pogajanj med rudarsko unijo in operatorji v svrhu sklenitve nove pogodbe, ki naj bi nadomestila sedanjo, katere veljavnost je potekla 31. marca. Rudarji so izjavili, da ne bodo delali po 18. maju, če ne bo nova pogodba podpisana. Lewis je namignil, da je za obnovo pogajanj z operatorji brez vmešavanja s strani odbora.

Lewis je dejal, da je vojnodelavski odbor demonstriral svoje zlobne namene z blokiranjem napravov glede sklenitve nove pogodbe med rudarsko unijo in operatorji. Rudarji delajo od 1. maja naprej na temelju provizij premirja, ki sta ga sklenila Lewis in notranji tajnik Harold L. Ickes, ki je tudi koordinator za premog. Slednji ni hotel komentirati Lewisove izjave, da se reprezentantje rudarske unije ne bodo udeležili konference v Washingtonu.

"Od 30. aprila se UMWA ni mogla pogajati z nikomur," je rekel Lewis. "Pripravljeni smo za pogajanja z operatorji in uverjeni smo, da bi bila uspešna. Unija ne bo poslala reprezentantov na konferenco, katero je sklical vojnodelavski odbor, ker ta nima jurisdikcije v kontroverzi. Odgovornost je v rokah federalne vlade, ki je prevzela premogovnike. Rudarska unija ne zaupa vojnodelavskemu

Domače vesti

Is Clevelanda

Cleveland, — Dne 15. t. m. je v bolnišnici umrla Rose Rupnik, roj. Rus, stara 54 let. Rojena je bila v Clevelandu in tukaj zapuščala moža, tri omožene hčere in sestro, drugo sestro pa v Californiji. — Dalje je v bolnišnici umrl Maks Krečič, star 76 let in doma iz Gače pri Kranju na Gorenjskem. Zapuščal ženo in šest odraslih otrok. — Johnu in Mary Jare je umrl sinček Theodore, star šest tednov.

Proslave Ameriškega dneva v Chicagu

Cez 100,000 ljudi navzočih

Chicago, 17. maja.—Soldier Field je bil včeraj, ko se je proslavljalo "I Am An American Day" ali Ameriški dan, spremljen v svetliče. Proslave se je udeležilo čez 100,000 ljudi, ki so ob tej priliki demonstrirali svoj patriotizem.

Proslave sta aranžirala list Herald-American in vojnopolniški štab federalnega zakladnega departamenta, Ameriški dan pa je proklamiral predsednik Roosevelt. To sta bili demonstracija lojalnosti Ameriki in proslave zmage zavezniškega orožja v severni Afriki. Program je vodil Bing Crosby, filmski in radijski zvezdnik, glavni govornik pa je bil general Henry H. Arnold, šef ameriške letalske sile. Drugi govorniki so bili governor Green, župan Kelly in nadškof Stritch.

Poročnik Burgess Meredith, bivši filmski igralec, je prečital poslanico britanskega premierja Winstona Churchilla, ki se nahaja v Washingtonu. Premier je v tej pozdravil udeležence proslave in izrazil obžalovanje, ker se jih ne more osebno udeležiti.

mu odboru in v njegovo delo, kolikor se to nanaša na problem premogovne industrije.

Wayne L. Morse, reprezentant javnosti v vojnodelavskem odboru, je dejal, "da kontroverza med rudarsko unijo in operatorji spada v območje tega odbora v smislu oblasti, katero mu je poveril predsednik Roosevelt."

Milijarde za povojna dela

Podpredsednik Wallace orisal program

New York, 17. maja.—Podpredsednik Henry A. Wallace je pred člani Ameriške delavske stranke dejal, da odbor National Resources Planning s kooperacijo drugih vladnih agentur sestavlja program gradnje javnih projektov, ki predvideva potrošnjo več milijard dolarjev v povojni dobi. Ta bo vzdržal ekonomski sunek, ki pride po zaključku vojne.

"Moje mnenje je, da mora vlada podvzeti korake v interesu zaščite zoper brezposelnost in skrbeti za ohranitev dinamičnega značaja našega gospodarstva," je rekel Wallace. "Za popolno uveljavitev razpoložljive delavske sile je potrebna revizija davčnega sistema, da se omogoči investiranje kapitala v podvzeta, udeležena v produkciji dobrin. Edina alternativa napram komunizmu v modernem svetu je kapitalistična demokracija. Večina nas v Ameriki je za ojačenje kapitalistične demokracije proti komunizmu, kar je garancija stalne uspešnosti."

Wallace je dalje rekel, da je v Ameriki mnogo ljudi, ki mislijo, da bo zmaga že zagotovljena in da bo izvojevana brez velikih žrtv. Resnica je, da je vojna prišla v fazo, v kateri bodo izgube naraščale. Amerika bo morala letno za vzdrževanje in operacije svoje vojne mašine.

Holandski premier apelira na vojake

Upirajo naj se nacijski odredbi

London, 17. maja.—Pieter S. Gerbrandy, predsednik holandske ubežne vlade, je po radiu apeliral na bivše holandske vojake, naj se upirajo nacijski odredbi glede internacije. Okrog 400,000 vojakov, ki so bili izpušeni iz ujetniških taborišč po nemški okupaciji Holandije v maju l. 1940, bodo naciji internirani.

Gerbrandy je dejal, da se njegov apel ne sme smatrati za poziv na odprto revolto. Čas za revolto še ni prišel. Bivšim vojakom je priporočal, naj ignorirajo nacijsko odredbo.

"Kadar pride čas za splošno revolto proti nemškim zatiralcem, bodo prebivalci Holandske informirani," je dejal premier. "Ta čas ni več daleč."

Rooseveltov odposlanec došel v Perzijo

Teheran, Perzija, 17. maja.—Joseph E. Davies, bivši ameriški poslanik v Rusiji, je došel sem na svoji poti v Moskvo. On bo izročil Rooseveltovo poslanico Stalinu po prihodu v Moskvo. Daviesa so pozdravili v Teheranu ameriški poslanik Louis G. Dreyfus, general Donald H. Connolly in Andrej A. Smirnov, ruski poslanik.

Rim skuša ustaviti dotok beguncev

London, 17. maja.—Radio Moskva poroča, da skuša fašistična milica ustaviti dotok beguncev iz mest v južni Italiji, ki so tarča zavezniškega bombardiranja iz zraka, v Rim. Okrog 300,000 beguncev je že dospelo v Rim. Kordoni fašistične milice stražijo vse ceste, ki vodijo v Rim. Poročilo dostavlja, da bodo vsi begunci, ki so prišli v Rim po prvem aprilu, deportirani.

OFENZIVA PROTI OSIŠČNI SILI V JUGOSLAVIJI

Četniki porazili Italijane v bitki pri Tetovu

NAPADI NA VLAKE SE NADALJUJEJO

Carigrad, Turčija, 17. maja.—General Draža Mihajlović je začel pomladansko ofenzivo proti osiščni okupacijski sili v Jugoslaviji, se glase sem dospela poročila. Uvod v ofenzivo je bil napad četniške armade 28. aprila na italijansko vojaško garnizijo pri Tetovu in Prirenu. Četniki so udri iz svojih skrivališč v hribih na severozapadni strani Skoplja, napadli Italijane in zasedli Tetovo po bitki, v kateri so ubili 112 in ujeli 90 sovražnikov. Njihove izgube so znašale 73 ubitih, ranjenih in ujetih.

Italijani so bili poraženi, čeprav so jih podpirali topniški oddelki, dočim so bili četniki oboroženi le s strojnimi, puškami in ročnimi granatami. V zadnjih mesecih so četniki tičali v svojih skrivališčih in se pripravljali za ofenzivo. Svoje energije so deloma trošili v praksah s partizani, katere vodijo komunisti, ki se tudi bore proti osiščni sili, ne morejo se pa spopazovati s Mihajlovićem o vprašanju vodstva operacij proti tej sili.

V zadnjih dneh marca so bile nemške vojaške posadke v Jugoslaviji ojačane v zvezi s pripravami za ofenzivo proti četnikom ob črti, ki se vleče od Metkovića ob Jadranskem morju skozi Ljubinje, Skroko, Brijec, Konjico, Sarajevo, Višegrad in Slavonski Brod; v trikotju ozemlja za to črto je zbran glavni del četniške armade. S tega ozemlja zdaj upirajo napade na nemške komunikacijske zveze, ki spajajo Jugoslavijo z Bolgarijo in Grčijo. Četniki so razbili veliko število vlakov s nemškimi vojnimi vozili.

Tri nemške vojaške divizije so koncentrirane v dolini Moravi, vzhodna Srbija, s glavnimi stani v Kruševcu, Kraljevu in Užicu. Dve bolgarski diviziji, ki kooperirata z Nemci v operacijah proti četnikom, sta zbrani v Nišu in Kursumliji. Štirje bolgarski polki so v Skoplju in Jajcu.

Elite nemške čete ščitijo plovo parnikov po reki Donavi med Belgradom in Turn Severinom, rumunskim mestom ob tej reki v bližini slovitih Železnih vrat. Nemci ščitijo tudi rudnike bakra v Boru, ki so največji v Evropi. Kljub tej sili so četniki 15. aprila potopili petnajst ladij, naloženih z oljem, pri Milanovcu. Naciji so se za to maščevali z eksekucijo 230 ljudi in uničenjem vasi Golubince, ki leži na južozapadni strani Orsova, rumunskega mesta. Vas so razdejale bombe nemških letalcev.

Vsi dosedanja nemški napori, katerih cilj je zdrobitve odpora s strani četnikov in partizanov, so se izjalovili. Ti so zbrani v hribih in gozdovih in izzivajo silo sovražnika.

Hoover svari nemške saboterje

Washington, D. C., 17. maja.—J. Edgar Hoover, direktor federalnega detektivskega biroja, je posvaril nemške saboterje, ki bi se skušali izkrcati v Ameriki. Dedal je, da skuša skupina saboterjev, bolj predrzna in izvežbana od onih, ki jih je preteklo leto pripeljala nemška podmornica, priti v Ameriko. Vsi ameriški državljani morajo biti na straži in poročati biroju o vsaki sumljivi osebi ali aktivnosti.

Po Hitlerjevi poti.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdržene države (izven Chicago) in Kanado \$2.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in Cincinatti \$1.50 na leto, \$2.25 za pol leta, za innocestivo \$0.60.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cincinatti \$1.50 per year, foreign countries \$3.00 per year.

Cena oglasa po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nematerialnih stvari se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, pesni, drame, poemi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poltino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s Hlomo:
PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

135

Datum v oklepaju na primer (May 31, 1943), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Tedenske kritične misli

Senat je z veliko večino sprejel zakon proti stavkam "for the duration." Novi zakon, če ga sprejme še nižja zbornica, pa ni naperjen samo proti stavkam med vojno, temveč proti unijam samim, katere podvrže kontroli federalnih oblasti; unije bodo morale predložiti oblastem svoje račune itd.

To je prvi resen korak proti delavskim unijam v desetih letih, odkar je na krmilu novi deal, ki je dal unijam celo vrsto pravic in jih je dvignil tako visoko, da štejejo danes čez dvajset milijonov članov v Združenih državah.

Kaj bo posledica te sovražne akcije? Unije so danes močne, kakor niso bile še nikdar—in če nastopijo složno na POLITIČNEM polju, bodo zmagale na vsej črti. Ampak, nastopiti morajo politično, to je demokratično—vsaka druga pot vodi v razkol, kaos in pogubo. Unije se morajo najprej iznebiti nedemokratičnih, totalitarnih voditeljev a la Lewis, ki izzivajo reakcijo in ji dajejo povod za represivne zakone.

Rekritev delavstva je v izobrazbi in demokraciji.

Konec osiaka v Tuniziji je prišel prej, kakor pa so špekulirali mnogi časniki. Povod za te špekulacije so v glavnem dali ameriški poveljniki, na primer general Eisenhower, ki so že pred meseci govorili, da bo bitka za Bizerto in Tuniz dolgo in zelo krvava za zavezniške. To pa se ni zgodilo; ameriške in angleške izgube primeroma niso bile velike.

Kaj je najbolj povsepolni padec Tunizije in kapitulacijo Rommelove armade? Velika premoč v zraku! Čim so Nemci in Italijani izgubili dominacijo ozračja nad seboj in niso mogli več redno do-bavljati črt in opreme iz Sicilije, so bili na tleh.

Ta premoč—široka in gosta "marela" iz letal—je garancija za hitre zmage zaveznikov tudi v Evropi po invaziji, pa naj se invazija ali invazije izvrše kjerkoli. Nacijska propaganda, da so "vsa obrežja Evrope nepremagljivo utrjena zoper vsako invazijo," je bunk. Ozračje ni nikjer utrjeno! Kadar bukne nad Evropo 10,000 ali 20,000 bombnikov in bojnikov po zraku, se bo "nepremagljiva evropska trdnjava" sesula v prah, kakor se je "nepremagljiva" Bizerta.

Vsi pošteni delavski, socialistični, liberalni in napredni kritiki filma "Mission to Moscow," ki bazira na knjigi z enakim naslovom, katero je lani spisal bivši ameriški poslanik Jos. Davies v Moskvi, so zadnje dni izrekli v bistvu enako sodbo:

Da je ta film velika fikcija, velika fabrikacija, velika prevara in velika sramota! Filmov te vrste je že bilo več, torej ni nič novega v Ameriki, ampak v enem oziru je ta film unikum—edinstven v zgodovini kinematografije, namreč v tem, da je velika laž, ki paradiira kot resnica, uradno podčrtana, to je podprta z dokumenti, skrbno izbranimi v ta namen (bivši poslanik Davies je za časa svojega službovanja v Moskvi poslal državnemu departmentu tudi dokumente, ki dokazujejo baš nasprotno), in sicer z edinim namenom, da bo film služil kot dobra propaganda za zavezniško stvar!

Ta namen, naivno zasnovan v državnem departmentu, je pa izpodletel popolnoma. Velika večina Američanov ni kopa otrok; zmenčala si bo oči in videla bo na platno to, kar je, naivno propa-ganda. Resno bodo vzeli film le—komunisti, njihovi sopotniki (teh je največ!) in navadni tepec.

Osiška armada v Afriki, ki se je podala zaveznikom, je štela okrog 200,000 mož; od teh je okrog 150,000 Italijanov in ostali so Nemci. Poročilo se glasi, da vsi oni Nemci in Italijani, ki so jih ujele ameriške čete, bodo poslani v Ameriko in tukaj bodo upošleni na farmah.

Med italijanskimi ujetniki, ki pridejo v Ameriko, je brez dvoma mnogo primorskih Slovencev, ki so bili posili vtaknjeni v vojaško skupno in poslani v Afriko. Ti naši primorski rojaki niso nobeni sovražniki Amerike in Anglije, pač pa so prav gotovo največji sovražniki Italije, svoje zatiralke. Vsekakor bo treba poskrbeti, da odgovorni ameriški poveljniki izvedo to dejstvo in oddelijo od italijanskih vojnih ujetnikov Slovence, ki so prijatelji zaveznikov.

Čitali smo poročilo, da so se ameriške čete pojavile na angleškem otoku Cipru na vzhodni strani Sredozemlja blizu Turčije; druga vest poroča, da so oklepne divizije iz Unije južne Afrike dospeli v Palestino in Sirijo. To bi lahko pomenilo, da zavezniški invadirajo Balkan med invazijami drugih evropskih teritorijev. Invazija Balkana—grških otokov, Soluma in morda Albanije in Dalmacije od morske strani—bi pomenila, da ameriške in angleške sile navlijo v Jugoslavijo.

To bi dalje pomenilo, da se Slovincem obeta osvoboditev že letos—kar bi bil za nas največji dogodek.

Naprej ameriško in angleško orožje! Naprej demokracijske sile! Kajti le te prinesejo Slovincem in ostalim Jugoslovanom svobodo in demokracijo!

Spet je treba konstatacije, da nekateri ljudje ne razumejo sarkazma. Komentar na tem mestu z dne 4. maja glede pričkanja med rojaki in podmazanja z dvostodolarskimi čeki se absolutno nič ne tiče rojaka F. S., ki se je oglasil v koloni Ane Krause v Glasu Naroda in prispeval \$100 v pomožni sklad za stari kraj. Vsa čast temu rojaku glede na to, če je pravilno ali nepravilno razumel naš članek v Prosveti!

Glasovi iz naselbin

To in onp is metropole

Cleveland.—V Domačih novicah v Prosveti z dne 7. maja sem čital, da je Edward Tomšič, šesti distriktni podpredsednik SNPJ, že prilično dobro okrevl. To se pravi, da njegovo zdravje dobro napreduje. Kot je razvidno, je bil on zelo nevarno pobit v premogorovju. No, saj sem že zadnjič omenil, da je Edward stara korenina, močan in korajžen, tako da ga vsaka stvar kmalu ne premaga. Ej, kopriiva ne pobeže, kaj ne, Ed!

V isti Prosveti v Domačih vesteh sem čital tudi o dr. Borisu L. Mermolji. Prosveta piše, da je čikaški večerni dnevnik Daily News prinesel sliko tega mladega slovenskega zdravnika, ki se z bolničarko Alice Sien vred sklanja nad posteljo mlade matere Gladis Bielawski, ki stiska k sebi svojo prvorojenka.

Torej dr. Mermolja, ki je uslužben v Maternity Hospitalu v Chicagu, je sin družine Louis Mermolja iz našega Clevelanda. Podpisani ga poznam še iz otroških let. Toda ko sam ga zadnjič po dolgih letih študiranja zopet videl pri njegovem stricu Jožetu Durnu, ki je brač njegove matere, ga skoraj nisem poznal, on pa je mene dobro poznal. Ej, kar gledal sem ga. Bil je v lepi vojaški častniški uniformi, lep, velik in širokopleč dečko. V resnici lep mož. In še vedno govori lepo, čisto slovenščino.

On je izdelal vse študije današnje zdravniške vede, kot jih je tudi mladi dr. Carl Rottar, ki ima že več let svoj zdravniški urad na E. 185 st., Cleveland. Placu teh vrstic se dopade in sem vesel, da se otroci naših slovenskih staršev kaj izučijo in pridejo naprej. Bolje je, ako je več naših ljudi na takih mestih, samo da so narodno in delavsko zavedni. Ako ti v slučaju potrebe ne bo drugi pomagal, ti bo gotovo prej pomagal naš človek, ali rekel dobro besedo. Vseeno, naš je naš, tujec je pa tujec.

Radi tega želim vsem ljudem, ki si morejo pomagati, čim več sreče. Vem pa, da je do take stopnje zelo težko priti sinu delavskih staršev in posebno še v takih časih kot so bili zadnjič deset ali dvajset let. Marsikateri starši bi prav radi dali šolati svoje otroke, ali kaj boš v tako težkih časih! Sedaj so pa prišli vojni časi in je za take, ki študirajo, zopet slabo in vse zmešano. Tako je za reveža v vsakem slučaju bolj težko, v vojnem času pa še bolj.

V naši metropoli ga še vedno pihnejo z dolgimi vrstami pred likerskimi trgovinami. Skoraj dan za dnem se vidijo dolge vrste ljudi, ki menja z veseljem čakajo pred temi trgovinami in se počasi pomikajo naprej. Največjo vrsto sem videl večeraj, 10. maja, na 61. cesti in St. Clair ave. pred Knausovimi prostori, kjer se nahaja prodajalna "Zelezne".

Ko sem prišel nazaj čez dve uri in pol, sem se tam ustavil po drugih opravkih—v takih vrstah nečem stati. Neki star pijanček-dobrovoljček je strašno rental in se je jezil in tudi kiel. Pa sem ga poberal, kaj se je zgodilo, da je tako slabe volje. Pove mi, da je čakal dve uri in dvaj-

set minut, nazadnje pa, ko je prišel na vrsto, so mu "ti prokle-ti hudiči" rekli, da je vse pošlo; če hoče, lahko dobi še nekaj sladkega pa drugega—\$4.61 za petinko. "Pa sem se ujezil in jih ozmerjal. Saj veš, kaj bom s ti-stim sladkim: jaz hočem tisto, ki je grenko in ki kaj speče po gr-lu..."

No, od sedaj naprej bo dobil to robo le oni, ki se je registriral. Menda ne bo več tako dol-gih vrst pred temi trgovinami.

V Prosveti čitamo pogosto iz-virna poročila Dolenjke iz Lon-dona. Rečem, da se mi njeni spi-si zelo dopadejo. Piše prav po domače in razumljivo. Zadnjič je opisovala Norveško, posebno pa hud odpor norveškega ljud-stva proti sovražnim okupator-jem. Pravi, da je pretežna veči-na, 98% norveškega naroda so-vražna proti nacijem in da ko-maj čakajo prilike, da bi poma-gali zaveznikom in udarili po nacijah. Norvežanov ni veliko, dva do tri milijone, toda kot iz-gleda, mora biti ta narod zelo stanovit, hraber in svobodol-juben.

Sodej po pisanju Dolenjke, ona tudi močno simpatizira z našo zavezniško Rusijo, in sicer kljub temu, da je tam diktatura. Ampak ruska vlada je že veliko storila v dobrobit Rusije in ruškega ljudstva, posebno pa v kulturi, izobrazbi, šolstvu in in-dustriji. Naši dopisovalki Dolenjki želim vse najboljše in da bi še pisala!

Anton Jankovič, 147.

Povsod križi, povsod težave

Neelville, Mo.—Ko prebiram Prosveto, vidim, da ni vse tako kot bi moralo biti. Veliko ljudi ni zadovoljnih po tovarnah, tudi majnarji niso nič zadovoljni. No, kaj pa farmarji? Well, far-mar mora biti zadovoljen, ko mora delati od svita do mraka.

Vse to bi še bilo, ako bi ne bilo toliko slabega vremena. Letos imamo že itak pozno pomlad, toda zdaj so nam pa še bogovi poslali toliko dežja, da so napol-nili vse razore pa grabne in po-toke, da je vse poplavljenno. In to sedaj, ko je najboljši čas za sejanje. Dne 10. in 11. maja je tako padel dež, da je bilo vse v vodi. Kmetje so veliko izgubili. Vsakdo je že nekoliko posejal, ampak vse to je zdaj izgubljeno in bomo morali še enkrat sejati.

No, nekoliko smo pa le na bolj-šem kakor delavci po tovarnah, katere je Paul McNutt "zamrz-nil" ali privezal k delu. Mi se vsaj še lahko selimo z ene njive na drugo, delavci pa ne sme v drugo tovarno.—Pozdrav vsem dopisnikom Prosvete, posebno pa Barbiču.

Jacob Lipovšek.

Nekoliko komentarja

Nedavno sem prečital po ob-segu malo, po vsebini pa veliko knjigo, ki sta jo spisala profe-sorja Childs in Counts iz New Yorka. Knjiga ima dolg naslov: "America, Russia and the Amer-ican Communist Party in Post War World." Knjigo je izdala komisija učiteljske unije ADF, ki je bila izvoljena na zadnji konvenciji z nalogo, da prouča probleme, pred katerimi se bo nahajala Amerika po zaključ-

ku vojne. To je prvo delo te komisije in stane \$1.25.

Avtorja te knjižice sta odlična profesorja in "radikalno", to je delavsko usmerjena. Profesor George Counts je na primer predsednik ameriške (newyorške) delavske stranke. Tega predmeta sta se lotila s svojimi učiteljskimi kolegi vred, ker smatrate, da je vprašanje pravičnega pa trajnega miru in splošnega politično-socialnega napredka v Evropi kot v Ameri-ki tesno povezano z odstranitvi-jo političnih zaprek, ki ves čas po zadnji vojni kalijo odošaje med Sovjetsko unijo na eni strani, med Ameriko, Anglijo in ostalimi evropskimi državami na drugi strani. Z drugo besedo: med boljševiško Sovjetsko unijo in kapitalističnim svetom, kar je sicer grobo povedano; pravil-nejši izraz je: med diktatorsko Sovjetsko unijo in demokratično usmerjenim svetom.

Avtorja niata nasprotnika ali sovražnika Sovjetske unije, kakor tudi ne pristaja tradicional-nega ali monopolističnega kapi-talizma; lahko jih imenujemo "kritična prijatelja" Sovjetske Rusije, velikega ruskega "ekspe-rimenta" in vneta zagovornika demokracije v najširšem pome-nu besede. Profesor Childs je bil na primer že parkrat v Ru-siji. Stojita na stališču, da So-vjetska Rusija je tukaj, ostane tukaj in svet, yes, tudi kapitali-stični svet se mora sprijazniti s tem dejstvom, razumevati njene silne težave in orjaško prizade-vanje, da zgradi tak notranji go-spodarski in socialni sistem, ka-kršnega sama hoče. Na drugi strani pa mora ruska vlada pri-znati enako načelo zunanjemu svetu, to je, da se razvija po svoje brez zunanjih intrig, brez intrig kakšne kominterne (tretje inter-nacionale), ki je le orodje zuna-nje sovjetske politike in raka-rana na telesu delavskega giba-nja izven Sovjetske Rusije.

Pisatelja zelo realistično ana-lizirata ves problem preteklih in bodočih odnosov med Sovjet-sko unijo in zapadnim demokra-tično-kapitalističnim svetom na podlagi teze, da bosta Amerika in Rusija izšli kot dve največji svetovni sili iz te vojne. Vprašanje medsebojnih odnosov med tema največjima svetovni-ma silama je torej izredne važ-nosti ne le s stališča trajnega svetovnega miru, marveč tudi s stališča notranjega razvoja v Ameriki, kakor tudi v Evropi. Ako ne pride do odstranitve ze-lo globokih in resnih političnih zaprek, ki so v preteklosti kalile medsebojne odnose med Sov-jetsko Rusijo in zapadnim sve-tom, je vsako upanje tudi na trajen svetovni mir le—iluzija.

In glavna politična zapreka za upostavitve in negovanje politi-ke "dobrega sosedsstva" med Ameriko in Sovjetsko unijo je po mnenju avtorjev te knjižice—kominterni, oziroma ameriška komunistična stranka, ki je del kominterne in z dušo in telesom popolnoma v službi ruske zuna-nje politike. In kar velja za ti dve državi, velja tudi za Sovjet-sko unijo in Evropo na splošno.

Pisatelja imenitno analizirata taktiko in metode komunistične stranke v tej deželi in na sploš-no. Dokler je bila Moskva cen-trala svetovne revolucije, je bila taktika komunističnih strank po vseh deželah revolucionarna in je služila težnji svetovne revo-lucije. Odkar je Sovjetska Ru-sija pričela korakati v drugi smeri in je danes najbolj nacio-nalistična država na svetu, služi politika komunistične stranke po vseh deželah edino le ruskim

nacionalnim interesom—seveda v zunanji politiki.

In ker se je v zadnjih desetih letih ta politika vratolomno spreminjala radi ostrih konflik-tov svetovnih sil in izigravanja drug drugega s "power politics" ali politiko intrig, se je vrato-lomno spreminjala tudi taktika komunističnih strank po vseh deželah. In da imajo komuni-stične stranke po vseh deželah svoje glavne korenine v delav-skih vrstah in so dozdevno levičarsko orientirane, faktično po-deležajo in tudi izrabljajo interese delavstva v vseh deželah za in-terese Rusije in njene zunanje politike. Tako na primer vidi-mo danes ameriške komuniste, da v unijah igrajo najbolj reak-cionarno vlogo: delavstvo ne sme imeti nobenih zahtev, mar-več naj se zadovolji z vsemi br-cami in gara za čim večjo pro-dukucijo—in profite; če je treba, mora žrtvovati tudi vso protek-tijo pri delu. Vse to seveda za-poraz zunanjeja fašizma in na-cizma, pa magari se pri tem us-tvari domač fašizem, kateremu komunisti pridno prilivajo.

Po komunističnem zatrdilu je bila ta vojna pred Hitlerjevimi napadom Rusije zgolj—"impe-rialistična" vojna. Dokler ni Hitler pogazil pogodbe s Stali-nom, so ameriški komunisti bili silno "r-revolucionarni", kriča-li po deželi, da "Yanks are not coming this time", pikeiral-li Belo hišo kot protest proti Roo-seveltovi zunanji politiki, ovira-li vojno produkcijo z netenjem stavk in organizirali razne lige in kongrese proti vojni. Po na-padu Rusije pa so postali naj-večji ameriški "patriotje" in za-govorniki — kapitalizma. (Yes, Browder je spisal knjigo s tezo, da je med vojno treba suspendi-rati ves boj proti kapitalizmu!)

Vse to je seveda znano vsake-mu, kdor količaj pozna komu-nistično gibanje, ki sta ga avtor-ja te knjižice imenitno analizira-la. Toda kljub svoji vratolomni politiki, ameriško komunistično gibanje danes imenitno žanje na vplivu in v finančni podpori na račun znoj in krvi in neprimer-nega trpljenja junaških ruskih narodov in hrabrosti rdeče ar-made. Vrata se jim odpirajo posebno v meščanskih in tudi kapitalističnih krogih, kot do-zdevnim predstavnikom hrabre in na vsem telesu krvaveče Ru-sije.

Avtorja pravita, da se bo to hlinjenje napram komunistom in Sovjetski Rusiji bridko ma-lčevalo, kajti s tako taktiko ne bo prišlo do trajno dobrih od-nosov med Ameriko in Sovjet-sko unijo, kar je kardinalna po-treba bližnje in tudi daljnje bo-dčnosti. Na politiki hlinjenja napram Stalinovemu režimu in komunistom, česar je danes toliko v Ameriki, ni mogoče zgra-diti zdravih medsebojnih odno-sajev v interesu res dobrega so-sedsstva.

Avtorja pravita, da je za do-sego tega kardinalna potreba, da Stalin likvidira kominterni, svo-jo—zunanjo armado treniranih agentov in intrigantov, ki se drže jezuitskega načela, da je upra-vičeno vsako sredstvo, ne glede kako podlo in umazano, za dose-go cilja. Ampak življenje poka-zuje, ako sredstva niso dobra, to je etična, tudi cilj ni nič vreden.

Pisatelja omenjata, da je ko-munistično gibanje s to svojo je-zuitsko taktiko napravilo že iz-neštih mladih idealistov, bodi-si cinkile ali pa—falote. In to meče senco na vsa idealistična gibanja, obenem pa igra v roko reakciji. Sploh je likvidacija ko-munistične stranke potrebna tu-

di v interesu notranjega napre-pka, kajti s tem bi bilo odstran-jeno tudi trenje in konfuzija, ki ustvarjajo komunisti med delav-stvom in drugimi napredni elementi, pravita avtorja.

Najbrže pisateljema ne ugovarjal noben razsoden in ne predno usmerjen človek, da bila likvidacija kominterne komunističnih strank pravi bi-loslov ne le za delavstvo, mar-več bi bilo tudi v interesu Ru-sije same, gotovo pa v intere-su politike "dobrega soseds-tva med njo in Ameriko. Za de-lavstvo bi bil to blagoslov, ker bilo potem zopet mogoče zgra-diti pošteno mednarodno socia-listično gibanje in tudi smot-socialistični gospodarski raz-voj kar bi bila največja in najbolj garancija za svetovni mir.

Na drugi strani bi pa tudi v-jetska Rusija imela veliko v-pristave posebno v Ameri-ako bi ji komunisti s svojo v- glavo, jezuitsko in lopovski-litiko ne delali toliko slabe klame, ki ustvarja le mrtnjo odpor proti "Moskvi". Ta m-nja je sicer danes precej po-la, oziroma se potuhnila, ker Rusija bori na naši strani. T-ako bo po strenju osiaka pr-do ostrega trenja med Stali- na eni, Anglijo in Ameriko na drugi strani, bo ta mrtn- pet bušnila na dan v dokaj- večani obliki in dobila znak- likkega mednarodnega komu-nističnega bavljava. In komint-na bo temu strašilu le priliv svoj strup.

Toda najbrže je največja na-nost upanje, da bo Stalin raz-stil kominterni, svojo zuna-civilno armado. Ki mu služi- stejše in bolj fanatično ka-katoliška cerkev papežu. Da svet še ničesar ne ve, kakšne- črte ima Stalin za poveljno- ropo in za svetovni mir. Cini- umor dveh vodilnih evrops- socialistov, Erliche in Alter- prvi član eksekutive skrahir- socialistične internacionale, d- gi pa član eksekutive Med- rodne federacije strokovnih- nekateri smatrajo ta umor- znamenje, da se bo Moskva- rila proti vsaki demokratični- cialistični revoluciji v Evropi- tej vojni.

Če je na tem kaj resnice, lahko je, tedaj bo Stalin gle-da ojači, ne pa razpusti kom- terni, svojo zunanjo arm- Socialistična Evropa bi si- bila nevarna Rusiji—naspro- —bila bi pa nevarna boljšev- diktaturi, ker bi lahko daj- "slab" vzgled ruskim mas- tem, da bi zahtevale več de- kracije, več civilnih svobod- v Rusiji bi bile tedaj potre- nove "čistke" in "likvidaci- opozicionalcov, ali pa zme- prelevitev diktature v demok-

(Dolje na 3. strani)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 18. maja 1922)
Domače vesti. V Chicagu naglo umrla 48-letna Mary šak iz Kostanjevice, edina venska črkostavka v Ameriki članica SNPJ.

Delavske vesti. V Belgiji zastavkalo 200,000 poštnih, telegrafskih in telefonskih služencev.

Inoceststvo. Delegatje ant-te v Lausannu obhajujejo sovjetskega poslanika.
Sovjetska Rusija. Večje monstracije po vsej Rusiji po lausannskem umoru; pravijo, da je angleški mini-ster Curzon izrazil umor- rovskega.

Skupina delavcev različnih narodnosti dobiva navodila v neki ledjedelnici v Californiji.

MEJAŠI

Povest iz davnih dni

Napisala
Ilka Waštetova

(Se nadaljuje.)

"To je dolga povest," se je branil Olomir.
"Tem rajši bomo poslušali," je rekla domačica, "ali povedal nam boš to povest pri večerji. Vrnimo se; glejte od Gline sem prihaja megla. Hladno je."

Domačica je sedla v nosilnico in krščenika sta jo odnesla proti gradišču. Zelislava jo je spremljala.
Vojvoda, Olomir in Žitomisl pa so šli še nekaj časa po polju navzdol skoraj do vojvodovega prestola.

Vojvoda je vso pot molčal, ves zatopljen v misli. Tudi Olomir in Žitomisl sta molče stopala poleg njega.

V duhu je videl Olomir vse Virunsko polje mrgoleče od slovenskega ljudstva. Videl je karantanskega vojvodo sedečega na kamenitem prestolu, s cvetjem ozaljšanim in z dragočnimi grškimi preprogami pregrnjenem. Videl je v duhu in slišal, kako deli vojvoda pravico s prestola, kako mu starejšine vzklikajo in pri-trjujejo in kako grmi za njimi ljudstvo, vse navdušeno.

Iz misli ga je zbudil vojvoda:

"Ali res ne utegneš ostati dalje časa pri nas?"
"Rad bi, a ne smem. Prosim te, skliči čimprej starejšinski posvet in jim razloži moje poslanstvo."

"Pa naj bo, kakor želiš. Poslal sem že poročilo vsem starejšinam in županom."

Vojvoda se je obrnil in vrnil se so v grad.

V veliki izbi je bila pripravljena večerja. Na mizah se je vse lesketalo od dragocenih posod. Svoje goste je vojvoda vselej imenitno pogostil in njegov dvorec jim je nudil vse udobnosti. Ali marsikdo je občutil kljub temu neko neprijetno praznoto, nekaj tujega, mrzlega, kakor da ni med brati, da si je sedela pred njim okrog mize družba v sijajnih slovenskih nošah, da si je brnela po veliki obokani jedilnici zgolj slovenska govorica.

Vojvoda je sicer črtil Franke in vse kar je bilo frankovskega, ker je dobro čutil, da izteza jo krepilje po slovenski zemlji, vendar se je v njegov dom že vtihotapilo dokaj frankovstva. Vojvoda je bil preveč častihlepen mož, da bi bil dosledno zavračal vse, kar se ni strinjalo z njegovimi nazori. Otepal se je zunanjih znakov frankovstva, a njegova gosposdatvaželjna duša je bila že vsa frankovska. Pozabil je že, kdo ga je postavil na vojvodski prestol, pozabil, da mu je izročil narod dragoceno svetinjo — svoje zaupanje. Iz njega ni več govorila volja narodova — iz njega je govoril vedno le — samoderžec — kljub vsem starejšinskim posvetom.

Razmere na njegovem dvoru niso bile več one pristrčno domače, pristno slovenske, kakor jih bi mogli vojvodovi gostje pričakovati v srcu Slovenije.

Oprema Krnskega gradu je bila bogata, nad vse sijajna.

Ali člani vojvodove zadrage kakor tudi nebrojni krščeniki in ognjiščani so mrzili prav ta sijaj, ker jih je potiskal na stopnjo manj vrednih ljudi, ker so se prav zaradi njega potapljali v brezpopojno, malodane suženjsko pokorščino in brezpravnost napram vojvodi.

Tudi Olomir je nečesa pogrešal na karantan-skem dvoru, česar je bil od nekdaj vajen na domačem gradišču — bratovske iskrenosti. Večkrat se je ozrl po omizju; opazoval je obraze vojvodovih gostov — nekaj starejšin iz okolice in nekaj imenitnejših mož iz krnske trdnjave. Pa na obrazih vseh teh plemičev je videl skoraj isti izraz; isto čustvo je navdajalo vse —

razen Žitomisla in vojvodove žene — čustvo lastne ničvrednosti in služljivosti do vojvode. In vojvoda je sedel med svojimi ljudmi, ne kakor brat med brati, ne kakor župan med starejšinami, ne — Olomir je to dobro čutil — tu je sedel "gospod" med svojimi "podložniki."

"Kaj premišljaš, Olomir? Kaj gledaš, kakor da nas misliš še danes vse pohrustati!" se je oglasil preko mize Žitomisl.

Olomir se je zdrznil in se po sili nasmehnil prijatelju.

"Domislil sem se prav kaj sličnega omizja, ki sem ga videl v Trstu."

"V Trstu?"

"Slično omizje? Kako misliš to?" se je zanimal tudi vojvoda.

"Nekega večera sem šel mimo palače tržaškega tribunata. Bila je vsa razsvetljena in pred njo je stala množica ljudstva in gledala skozi okna v dvorano. Iz dolgega časa sem stopil med nje in razumel, da so govorili o bizantinskem eksarhu, ki je posetil Trst in ki mu je tribun priredil pojedino. Radovedneži so se vzpenjali na prste, da bi skozi odprto okno ugle-dali tribunovega gosta. Tudi jaz sem pogledal čez njih glave in..."

"No, kaj si videl?"

"Videl sem dolgo vrsto obrazov in na vseh obrazih isti izraz, kakršnega vidim danes na obrazih tega omizja."

Vojvodovi gostje so se spogledali in niso vedeli, kaj bi, le Žitomisl se je glasno zagrohotal:

"Ha, ha! kakor b..." hotel je reči: kakor backi pred volkom — pa se je udaril po ustih in hitro dostavil: "Ah, Olomir, dolžan si nam še povest o tistem — kaj vem, kako si rekel —"

"Alcioku."

"O, Alcioku, da. Povej, povej, da se nam obrzi nekoliko zravnajo," je dostavil s hudo-mušnim pogledom.

"Priporočuj!" je pokimal tudi vojvoda.

In devotica Zelislava je prestala zobati me-dene slačice ter je verno zrla v lepo, a mrčno Olomirovo lice.

Olomir pa se je zazrl preko nje v vrsto rim-skega stebrova, ki je po sredi dvorane nosilo nizke oboke, ter je pripovedoval:

"Bilo je (l. 631 po Kr.) v naši zlati dobi, ob času, ko se je pred nami tresel ves svet — za vlade kralja Sama. Frankom je takrat vladal kralj Dagobert, ki je bil nadut človek in si je domisljal, da bi mu morali mi Slovenci biti pokorni. Zbral je mogočno vojsko, izpodbudil tudi Langobarde, da so nas napadli, in tako so se spravili na nas od treh strani: Avstrijci, Alemeni in Langobardi. Že so naši junaški pradedi na dveh straneh klonili pod preveliko sovražno močjo; glavni oddelek naše vojske, ki ga je vodil Samo, pa je tako potokel avstra-zijsko vojsko, ki je bila pod vodstvom Dago-berta samega, da je moral Dagobert pustiti svoj tabor in bežati... V istem času so si bili naši sosedje med Dunavom in Tiso med seboj močno v laseh zaradi prestolonasledstva. Obri so premagali domačo bolgarsko stranko in več tisoč Bolgarov je moralo z družinami vred bežati iz obrske države. Obrnili so se do fran-kovskega kralja Dagoberta, da bi jim dal sta-novilišč na svoji zemlji. Dagobert jim je uka-zal, naj ostanejo čez zimo na Bolgarskem; sam se hoče posvetovati s Franki, kaj naj se stori. Ko so se Bolgari raztresli po Bavarskem, da bi tu prezimovali, je prišel od kralja Dagoberta skriven ukaz, naj Bavarci po svojih hišah v eni noči pomore vse Bolgare z ženami in otroki vred. To se je tudi zgodilo."

(Dalje prihodnjič.)

Šopek samotarke

Manica Komanova
OVENELI CVET

(Nadaljevanje.)

Odhajala sem s pokopališča, ko je pristopil tam pri ograji k me-ni, poln življenja, poln mlade-niške lepote in me spremenil do-mov. Mnogo mi je pripovedoval med potjo. In čujem ga še danes:

"Kaj praviš ali me bo čakala?"

NAJLEPŠI PIRH

Velikonočna nedelja!
Ljubo solncece je v vsej po-mladni krasoti sipalo svoje bla-godejne žarke na zemljo in vzbujalo iz nje tisoče cvetk. Dih po-mladni je zavel po veseljavu in vsa narava je glasno klicala, da je napočila Velika noč.

"No, fantje," je nagovoril Jan-ko svoje tovariše, "kam pa jo mahne mo noč?"

Zdajci se je pričelo med njimi živahno posvetovanje; prvi bi šel rad sem, drugi tja, tretji v to, če-trti zopet v ono vas.

"Jaz pa pravim," prične zopet Janko, "da bi šli nocoj v Staneče po pirhe. Kdor je s tem zadovol-jen, naj dvigne roko!"

Dasiravno so bili prej fantje dospevi tja, zavili v Markčevo azličnega mnenja, so vendar na gostilno. V gostilni je bila ra-ta Jankov predlog vsi brez iz-zen nekoliko pivcev tudi stara eme dvignili roke. Sicer se je Čergoljevka, ki je sedela pri pe-pa to zgodilo vsakokrat, da je čitir držala na kolenih košarico, slednjič zmaga la vedno le Jan-napolnjeno z rdečimi pirhi in kova volja.

Četr ure pozneje so že kora-so fantje na Veliko nedeljo kaj kali fantje proti staneški vasi in radi kupovali ter potem za stavo

Ameriški general Lewis Brereton se pogovarja s ruskim častnikom na letališču v Perziji.

Člani unij ADF, CIO in šolskih bratovščin paradirajo v newyorickem Stadiumu po shodu, na katerem so govorniki zahtevali ustanovitve druge fronte v Evropi.

s krajcarji sekali. Čimbolj je bil kdo v sekanju spreten, tem več pirhov in pomaranč si je osvo-jil. Janko se je ozrl parkrat po so-bi gori in doli, nato pa razvstil fante okrog prazne mize in po-klical vina.

Ko se mu je zdelo vse v re-du, je dejal z nekim dostojan-stvenim glasom:

"Fantje, jaz imam nocoj še va-žen opravke na vasi. Dobro se zabavajte ta čas, a glejte, da ste ri pametni in mirni!" S temi besedami je Janko zapustil svo-je tovariše. Fantje se na prvi hip nekoliko spogledajo, nato pa si natočijo kozarce ter začnejo zd Cergoljevke kupovati pirhe in pomaranče.

Janko je s hitrimi koraki pre-meril staneško vasio ter zavil k zadnji, že zunaj vasi stoji hi-li. Čim bliže je prihajal, tem opreznije je stopal. Ko se je priplazil do okna, vzdignega na dvorišče, je obstal kakor vkopan. Začel je pazno prisluškovati. Sr-ce mu je glasno utripalo v upu in strahu.

Tu notri je namreč počivalo dekle, ki je zmedlo Janku srce in glavo. A dasiravno je nepre-stano mislil nanjo in koprnol po njej, vendar še do danes ni imel toliko poguma, da bi ji razodel, kaj čuti za njo. On, ki je gospo-doval vsem vaškim fantom, je bil pred to slabotno mladenko boječ kakor otrok.

"Ali se mi oglasi? Ali kaj ču-ti zame? Morda misli že na dru-gega?"

Taki in enaki dvomi so se mu vsiljevali tudi nocoj in ga mučili do skrajnosti. Toda po dolgih dušnih borbah se vendar le oju-noči. Lahno potrka na okno:

"Katica, ali čuješ?"

Ni odgovora.

"Katica, duša moja, eno samo kratko besedo!"

Zopet nič.

"Katica moja zlata, saj me vendar poznaš. Ako si huda na-me, mi vsaj reči, naj se odstra-nim!"

Zdajci začuje Janko v sobi šu-menje, kakor bi kdo vstajal. Po-loti se ga blaženo, nepopisno ve-selje. V tem hipu pa se že okno odgrne in Janku se prikaže mili Katričin obraz.

"Kaj hočeš, Janko?"

"Prišel sem k tebi za — zato —," začel je Janko jecati ves zmeden, "da — da — ti povem, kako te ljubim, da brez tebe ne morem več živeti! Katica, po-vej mi, ali bi postala moja? Pri-

trdi, Katica, pritrdi, ali pa me pahni od sebe!"

Katica mu ni takoj pritrdila, a odpahnila ga tudi ni.

Prišel se je med njima tajen šepet, ki je trajal eno uro in še dalje...

Pozno je že bilo, ko se je vr-nil Janko med svoje tovariše, zbrane v Markčevi gostilni. Ta-kaj je poravnal s krčmarjem račun, fantom pa je velel, da je čas oditi.

Odpravijo se zopet proti ro-dni vasi. Fantje so izrli polne žepe nasekanih pirhov in poma-ranč in so bili zelo dobre volje. Najveselejši izmed vseh pa je bil Janko. Vriskal je, da je od-mevalo od staneške pa do ža-puške vasi.

"Janko", zakliče mu nekde iz-med tovarišev, "kako je to, da si ravno ti tako vesel? Saj vendar ti edini nimaš nič pirhov."

Janko pa je vriskal in vriskal.

Kaj so mu bili mar pirhi, kaj pomaranče.

Saj mu je dala ljubljena Ka-trica najlepši pirh — svoje sr-ce.

PO MORJU BARKA PLAVA...

Mehačev Polde, rojak naše šentvliške vasi, se je odpravil v Ameriko.

Hrepenenje, da vidi tuje kra-je, si mnogo zaslužil in se sled-njič kot bogat človek povrne v svojo domovino, vse to ga je pri-vedlo do tega sklepa, od katerega so ga zaman skušali odvrtiti starši, sosedje in njegovi prija-telji.

Največji udarec pa je povzro-čilo Poldetovo slovo Kraljičevi Cilki, Poldetovi zaročenici. Ko-liko grenkih solza je preliła u-božica od tuge in skrbi za svo-jega ljubljena.

Polde pa jo je težil z najlep-šimi obljubami, kakršnih si mo-

re domisliti le ljubezni polno ar-ce mladih, neizkušenih ljudi.

Na predvečer svojega odhoda se je šel Polde posloviti tudi od Cilke matere, ki je ta večer dovolila svoji hčeri, da sme ne-koliko spremiti svojega zaročen-ca.

Šla sta po vasi, roko v roki, vedno postajala... Saj sta se imela toliko pomeniti!

(Dalje prihodnjič.)

Ali ste naročili na dnevalni "Prosveto"? Podpišajte svoj list!

SKUŠENOST NI POTREBNA

Moški 18 do 30 let stari, zmorni čitati in govoriti angleško. (Tudi ako ne znajo pisati.) Za nakladanje in razkladanje pošte.

BISTVENA INDUSTRIJA
66c na uro, \$5.20 na dan. Stalno 48-urno tedensko delo. Čas in pol za nad 8 ur dela na dan. Plača se poviša ob preteku 6 mesecev in enem letu. Vprašajte vsak dan v tednu od 9:00 A.M. do 4:30 P.M., ali do 1:00 P.M. ob sobotah.

EMPLOYMENT OFFICE
CHICAGO UNION STATION
516 W. Jackson Blvd.

POTREBUJEMO LIKARJA

Skušnega človeka za moško obleko Najvišja plača Stalno delo

The GEORGE METZ
TAILOR SHOP
517 Main St., Evanston, Ill.

BOOKS BY LOUIS ADAMIC

Cradle of Life.....\$2.50

From Many Lands..... 3.50

Grandsons..... 2.50

Laughing in the Jungle... 3.00

My America..... 3.75

Native's Return..... 2.75

Two-Way Passage..... 2.50

What's Your Name?..... 2.50

Order from

Proletarec

2301 South Lawndale Avenue

Chicago, Ill.

Razni mali oglasi

Delo dobe moški

ČUVAJ—Watchman dobi stalno delo, \$30.00 tedensko. Znati me čitati in pisati angleško. 209 W. Jackson st. Room 212.

MOŠKI VOJAŠČINE PROSimo za važno delo vojne produkcije ALUMINUM-MAGNESIUM

Odpošiljalni oddelek—v liva-

Se ne zahtevakušenosti

48-urno tedensko delo, minimu-

APEX SMELTING CO.

2837 W. Taylor Street

PUNCH PRESS OPERATOR

Potrebujemo skušene delavce 100% vojno delo. Moderna tovar-48 ur dela v tednu. Dober ma-šek. Prinesite seboj državljan-ski papir. Vprašajte pri: JAM-METAL PRODUCTS CO., Inc., 20 North Ave.

DEKLETA IN MLADENČI

stari 18 let ali več, dobe delo v varni, 6 dni v tednu, plača \$24—tako od začetka. ARROW MAT-CORP., 3001-33 West Grand Ave.

Delo za ženske

ZENSKO dobo delo v "laundry" North Side Hospital. Skušeni potrebna. Delo 4 ali 8 ur na—6 dni v tednu. 707 Fullerton Oglase se od 9 do 3 P.M. in nedelj.

ILLINOIS DIVISION

BENDIX

AVIATION

CORP.

505 North Sacramento

POTREBUJE TAKOJ

DEKLETA

in

ZENE

za

TOVARNIŠKO

DELO

NOBENE

SKUŠENOSTI

SE NE ZAHTEVA

NAJEMAMO

VSAK DAN

od

PONDELJKA

do

PETKA

od 9 A.M. do 5 P.M.

V SOBOTO

od 9 A.M. do 12 ure

WAITRESSES—

NATAKARICE

za restavrate v Lupu. Stalna ba. Dobra plača. "Tipe", hr-obleka in druge ugodnosti. Prije-ure, po dnevi ali noči. Višje de-dekleta brez skušnje dobo delo za dan v tednu ali ob večerih.

Nadalje potrebujemo

KUHARICE

"PANTRY GIRLS"

Prijavite se pri TRIANGLE RESTAURANT

87 West Randolph

171 West Madison

225 South Wabash

6 South Clark

194 West Randolph

ZENSKO za splošno 100% tovarniško delo. Moderna to-va. Dobra plača; prinesite se državljanški papir. Vprašajte pri: JAMES METAL PRODUCTS CO., Inc., 2929 North Ave.

VAŽNO INDUSTRIJSKO TOVARNIŠKO DELO za ženske brez skušnje, čistilke, nakladalke in dele premikajočem pasu. Najvišja minimum plača, do-prilika za napredek.

CORN PRODUCTS REFINING CO.

63rd Street and Archer Ave.

ARGO, ILLINOIS

Phone Summit 600—Extension

POTREBUJEMO HIŠNIKA

pariti na "stoker" in biti pripravi-mi za hišna popravila. Dobra plača.

VOGT HOTEL

1151 West Adams St.

MANAGER—POTREBUJEMO UPRAVITELJA

moža in ženo za upravo in vodo-hota. Dobra plača. Pišite na naša BOX #1, PROSVETA

2857 S. Lawndale Ave.